

Justitiedepartementet

103 33 STOCKHOLM

Yttrande över remiss - Se barnet! (SOU 2017:6)

Umeå kommun har beretts tillfälle att lämna synpunkter på betänkandet av 2014 års vårdnadsutredning, "Se barnet!".

Umeå kommuns synpunkter

Umeå kommun ställer sig positiv till förslaget att alla föräldrar som överväger framställa ett tvistigt yrkande i domstol ska erbjudas informationssamtal och att deltagande i informationssamtal ska vara en förutsättning för att framställa ett tvistigt yrkande om vårdnad boende eller umgänge. I praktiken ges alla föräldrar som kontakter familjerätten idag information om tillgängliga stödinsatser samt uppmuntras att delta i samarbetsamtal varför effekten av förslaget kanske inte blir så stor.

I utredningen anges att utgångspunkten är att föräldrarna deltar samtidigt i samtalen. Umeå kommun motsätter sig den skrivningen och anser att det är av vikt att detta hanteras på liknande sätt som kommuner idag hanterar samarbetsamtal, d.v.s. att föräldrar erbjuds separata samtal om någon av dem uppger att hen varit utsatt för våld eller annat övergrepp av den andre föräldern.

Umeå kommun är positiv till att det tydliggörs att alla medlare ska omfattas av anmälningsplikten i 14 kap. 1 § socialtjänstlagen.

Vid bedömningen om föräldrarna ska ha gemensam vårdnad eller om en av dem ska ha ensam vårdnad ska bestämmelsen om föräldrarnas samarbetsförmåga tas bort då den bedöms ha varit konflikt drivande. Fokus i bedömningen ska istället vara på föräldrarnas förmåga att ta gemensamt ansvar kring barnet. Syftet är att stärka barn- och barnrättsperspektivet. Fokus flyttas från föräldrarna och deras konflikter till barnet. Umeå

kommun anser att även förmågan att ta gemensamt ansvar för barnet kan användas på liknande konflikt drivande sätt som föräldrars samarbetsförmåga varför ändringen inte kan anses minska konfliktbenägenheten i någon större utsträckning eller på ett tydligt sätt stärka barnperspektivet.

Det betonas att där barnet eller någon annan i familjen utsätts för våld är det som regel bäst att den föräldern inte får del i vårdnaden och då ska det inte läggas den andra föräldern till last att hen inte tar ett gemensamt ansvar i frågor om barnet. Umeå kommun anser att detta är viktigt då nuvarande lagstiftning innebär att i fall där den ena föräldern är misstänkt för eller gjort sig skyldig till hot, våld eller andra övergrepp uppmanas den andra föräldern av sin advokat att samverka med förövaren för att de inte ska förlora vårdnaden i tingsrätten. Det är svårt att föreställa sig att detta skulle vara aktuellt i något annat rättsligt sammanhang.

Det är positivt att utredningen vill att en tillfällig vårdnadshavare ska kunna utses om en vårdnadshavare uppsåtligt dödat eller skadat den andra vårdnadshavaren. Detta förutsätter dock att detta tillämpas mindre restriktivt än enbart vid "särskilda skäl".

Umeå kommun ställer sig tveksam till att rätten ska få besluta om gemensam vårdnad även om båda föräldrar motsätter sig detta utifrån att förutsättningarna i dessa fall är små att det gemensamma ansvaret ska fungera. Dessa fall brukar vara tillbaka i process i tingsrätten inom en kort tid och vara fortsatt aktuella inom socialtjänstens familjerätt och för utredningar om barn som behöver skydd eller stöd.

Umeå kommun ställer sig positiv till att principen om barnets bästa ska vara avgörande för samtliga frågor om vårdnad, boende och umgänge och att barn ska få höras utan vårdnadshavarens samtycke och utan att vårdnadshavaren är närvarande. Detta är i enlighet med barnkonventionen och med lagstiftningen för barnavårdsutredningar.

Umeå kommun ställer sig också positiva till att förtydliga barns rätt till information, ändring i lagtexten så att begreppet barnets vilja byts ut mot barnets inställning och åsikt, stärka barnets rätt att komma till tals inom

ramen för snabbupplysningar och samarbetsamtal samt att barnet ska kunna höras av socialnämnden även om en vårdnadshavare motsätter sig det. Dessa åtgärder syftar till att stärka barnets rätt att komma till tals och få sina åsikter beaktade.

Umeå kommun är positiva till att Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFoF) ska ta fram ett handlägningsstöd för riskbedömning. Detta ligger i linje med socialtjänstens arbete med riskbedömningar vid arbete med barnavårdsutredningar och utredningar av vuxna som utsatts för våld i nära relationer. Umeå kommun är också positiva till att MFoF och domstolsverket ska få i uppgift att ta fram vägledning för hantering av mål där det förekommer skyddade personuppgifter då detta idag hanteras olika av tingsrätten.

Umeå kommun är positiva till att interimistiska beslut gällande vårdnad ska finnas kvar då de kan behöva fattas för att ge ett barn en trygg tillvaro fram till avgörande av vårdnadsfrågan.

Umeå kommun ser positivt och att kvaliteten på utredningar ska förbättras och att fokus ska ligga mera på barnet än föräldrarna samt att utredningstiderna ska förkortas och att en utredning ska vara slutförd inom fyra månader. Det är även positivt att Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd ska kartlägga behovet av utbildningsinsatser för familjerättssekreterare och Umeå kommuns förhoppning är att detta ska ge effekt i de enskilda kommunerna.

Umeå kommun anser att angelägna frågor som utredningen hade i uppdrag att behandla avfärdas utan djupgående analys. Det gäller frågan om juridisk företrädare för barnet och frågan om barns talerätt. Umeå kommun anser vidare att utredningen inte tillräckligt tydligt ger en beskrivning av hur vanligt våld är i barns familjeliv och hur det påverkar dem. Utredningen borde ha lagt en större tonvikt vid barn som bevittnat eller utsatts för våld och hur barnets kontakt med våldsutövande förälder ska bedömas och utformas.

Umeå kommuns uppfattning är att ett beslut om skyddade personuppgifter och en dom om gemensam vårdnad eller umgänge inte ska kunna

förekomma samtidigt. Umgängesrätt handlar om barns rättigheter och behov, inte om föräldrars rättigheter. Barn som lever med skyddade personuppgifter och tvingas ha umgänge med en förälder som misshandlat, hotat och förföljt den andre föräldern befinner sig i en mycket pressad psykisk situation.

Ekonomiska konsekvenser

Betänkandet anser att förslaget om att införa informationssamtal inte kommer att medföra ökade kostnader för kommunerna. Kostnaderna kommer att öka i och med att bestämmelsen om informationssamtal införs. Tanken är att informationssamtalen ska medföra att fler föräldrar löser sina konflikter i samförstånd t.ex. med hjälp av samarbetsamtal och att färre föräldrar väljer att framställa tvistigt yrkande om vårdnad, boende och umgänge varför kommunens kostnader för snabbupplysningar och vårdnadsutredningar kommer att minska. Detta ska i slutändan leda fram till att kostnaderna ska ligga på samma nivå som nuvarande varför förslaget inte kommer att medföra ökande kostnader för kommunen. Umeå kommun instämmer i att förslaget förmodligen inte kommer att medföra ytterligare kostnader.

Karolina Lundqvist
Socialdirektör

Christina Halleröd
Socialt ansvarig samordnare